

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
педагогіки і психології

_____ Олефіренко Т.О.

«_____» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
«*Основи психопрофілактики*»
освітнього рівня ***бакалавр***
(назва освітнього рівня)
галузі знань ***05 Соціальні та поведінкові науки***
(шифр і назва галузі знань)
спеціальності ***0.53 «Психологія» («Практична психологія»)***
(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом ПП15

Київ
2020

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Основи психопрофілактики».

Розробник: **О.В. Чистяк**, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології “28” серпня 2020 року, протокол № 1

Завідувач кафедри

проф. Митник О.Я.

1. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 5		Методи навчання Пояснювально-ілюстративні методи. Інтерактивні методи: мікровикладання, інверсії, емпатії, інциденту Рольовий тренінг. Розв'язування психологічних завдань.
Спеціальність (код, назва) 0.53 «Психологія» («Практична психологія»)	Загальна кількість годин - 150		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Напрямок підготовки: «бакалавр»	Лекції:		
	22		
	Практичні		
	14		
	Семінарські заняття:		
	18		
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 5-й, 6-й семестр	20		
	Індивідуальна робота:		
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) 3 год - аудиторне: 2 год - самостійна робота	76		
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - укр.	49%:51%		

Предметом навчального курсу є основні види психопрофілактичної роботи у вітчизняній практичній психології, психолого-педагогічний інструментарій їх організації та проведення у межах професійної діяльності практичного психолога.

Міждисциплінарні зв'язки.

Зміст курсу «Основи психопрофілактики» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Організація психологічної служби», «Психологія сім'ї», «Психодіагностика», «Психологічне консультування», «Реабілітаційна психологія».

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування професійної компетентності студентів психологів з планування та здійснення психологічної профілактики у різних сферах діяльності практичного психолога; вироблення умінь і навичок практичного застосування теоретичних знань.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи психопрофілактики» є:

- формування у студентів знань з теоретичних основ організації та здійснення психологічної профілактики в різних сферах діяльності психолога;
- вироблення практичних навичок психопрофілактичної роботи з використанням знань даного курсу;
- стимулювання творчої активності в ході самостійної роботи та виконання науково-дослідних завдань.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують: :

	<i>Результати навчання</i>	<i>Загальні компетентності</i>	<i>Фахові компетентності спеціальності</i>
1.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • специфічні особливості психологічної профілактики як окремого виду діяльності практичного психолога; • актуальні напрямки психопрофілактичної роботи; • рівні та завдання психологічної профілактики; • принципи психологічної профілактики; • форми та методи психопрофілактики. <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати теоретичні знання з курсу у практичній професійній діяльності; • прогнозувати напрямки і завдання психологічної профілактики актуальні для конкретної установи, організації, навчального закладу тощо; • планувати психопрофілактичні заходи з урахуванням специфіки галузі чи установи, у якій працює психолог; • розробляти програми, адекватно 	<p>ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>	<p>ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології</p> <p>ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел</p>

	підбирати методи психологічної профілактики;		
2.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості планування та проведення психопрофілактичних заходів; • специфіку організації та проведення психопрофілактичних заходів у різних сферах діяльності практичного психолога; • особливості психопрофілактичної роботи з різними віковими категоріями населення; • типові проблеми організації та проведення психопрофілактичних заходів; • нормативно-регулятивні аспекти психопрофілактичної роботи <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ефективно застосовувати різноманітні методи і прийоми психопрофілактичної роботи; • визначати групи ризику серед різних вікових категорій населення, що потребують цілеспрямованої психопрофілактичної допомоги; • ефективно застосовувати індивідуальні та групові форми психопрофілактичної роботи; • самостійно здійснювати контроль ефективності реалізованих психопрофілактичних заходів. 	<p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p>	<p>ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій</p> <p>ФК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження</p> <p>ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації</p> <p>ФК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)</p> <p>ФК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту</p> <p>ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики</p> <p>ФК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку</p> <p>ФК13. Здатність бачити та формулювати певні проблеми; ставити попередні діагнози, уточнювати їх. Здатність передбачати результат взаємодії з клієнтом та характер зворотної реакції на свої вимоги.</p> <p>ФК14. Здатність розробляти тренінги, вести супервізії; створювати певні завдання розвивального характеру; психологічну експертизу.</p> <p>ФК15. Здатність організувати власну діяльність і конструктивну взаємодію між психологом та клієнтами та останніх між собою, управляти дискусією.</p> <p>ФК16. Здатність презентувати себе як фахівця, який спроможний надати кваліфіковану допомогу; здатність викликати симпатію, довіру; зацікавлювати, вести за собою, заохочувати, підтримувати, заспокоювати, переконувати, вмотивовувати.</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **5** кредитів ЄКТС **150** годин.

Примітка. У зв'язку з дією коронавірусу COVID-19 заплановано змішане навчання: аудиторна та дистанційна форми. Дистанційна форма – на платформі Google meet. Якщо заняття відбудеться у дистанційній формі, то навпроти виду заняття у тематичному плані позначено букву *д*.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)					
		Аудиторні/ дистанційні	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	семінарські	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль I. Основи психологічної профілактики													
1	Т.1.1 Психологічна профілактика як окремий вид діяльності практичного психолога	7/2	4	1	2д	2	6						
2	Т.1.2. Методика планування та організації психопрофілактичних заходів	5/2	2	1	2д	2	6						
3	Т.1.3. Психологічна профілактика в структурі діяльності психологічної служби	6/2	2	2	2д	2	6						
4	Т.1.4. Психологічна профілактика у закладах освіти	8/2	2	2	2д	4	6						
5	МКР № 1						2						
Разом за змістовим модулем 1:		26/ 8	10	6	8д	10	26						
Змістовий модуль II Напрямки профілактичної роботи у практичній психології													
6	Т.2.1 Психопрофілактика педагогічної занедбаності, шкільної дезадаптації та дидактогенії	6	2	2		2	8						
7	Т.2.2 Психологічна профілактика шкідливих звичок	4/2	2	2	2д		8						
8	Т.2.3 Психологічна профілактика девіантної поведінки	4/2	2		2д	2	8						

9	Т.2.4 Психологічна профілактика суїцидальної поведінки	5/2	2	1	2д	2	8						
10	Т.2.5 Психопрофілактика нервово-психічних порушень	5/2	2	1	2д	2	8						
11	Т.2. 6 Психологічна профілактика професійного вигорання	6/2	2	2	2д	2	8						
12	МКР № 2						2						
Разом за змістовим модулем 2:		30/10	12	8	10д	10	50						
Разом годин:		56/18	22	14	18д	20	76						

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1.Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
I.	Модуль I. Основи психологічної профілактики	60	10
1.1	Тема 1. Психологічна профілактика як окремий вид діяльності практичного психолога Визначення поняття та специфічні особливості психологічної профілактики. Загальні цілі та завдання психологічної профілактики. Принципи психопрофілактики. Характеристика рівнів психологічної профілактики. Етичні та нормативні вимоги до організації і проведення психопрофілактичної роботи. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основна: 9; 13; 23; 25; 27.</i> <i>Додаткова: 1; 10; 14; 22; 29.</i>	15	4
1.2	Тема 2. Методика планування та організації психопрофілактичних заходів Предмет, суб'єкти та об'єкти психопрофілактичної роботи. Форми та методи психологічної профілактики.Планування та організація психопрофілактичних заходів. Моделі психопрофілактичних програм. Документування психопрофілактичної роботи психолога. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основна: 9; 13; 23; 25.</i> <i>Додаткова: 1; 10; 14; 22; 29.</i>	13	2
1.3	<i>Додаткова: 1; 10; 14; 22; 29.</i>	14	2

	<p>Тема 3. Психологічна профілактика в структурі діяльності психологічної служби</p> <p>Напрямки та завдання психопрофілактичної роботи психологічної служби. Види та форми психопрофілактичної роботи психологічної служби. Психопрофілактична робота служби сім'ї та молоді. Профілактична робота служби профорієнтації та працевлаштування населення. Проблеми сучасного стану психопрофілактичної роботи вітчизняної психологічної служби.</p>		
1.4	<p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 22; 25.</i></p> <p><i>Додаткова: 1; 3; 14; 21.</i></p>	16	2
II.	<p>Тема 4. Психологічна профілактика у закладах освіти</p> <p>Організація психопрофілактичної роботи у дошкільних навчально-виховних закладах. Зміст і завдання психопрофілактичної роботи шкільного психолога. Форми та методи психологічної профілактики у школі. Особливості психопрофілактичної роботи у вищих закладах освіти.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 4; 5; 8; 13; 23.</i></p> <p><i>Додаткова: 2; 15; 29.</i></p>	90	12
2.1	<p>Модуль II. Напрямки профілактичної роботи у практичній психології</p>	14	2
2.2	<p>Тема 5. Психопрофілактика педагогічної занедбаності, шкільної дезадаптації та дидактогенії</p> <p>Визначення поняття та ознаки педагогічної занедбаності. Принципи та методи профілактики педагогічної занедбаності. Визначення, причини та рівні прояву шкільної дезадаптації. Профілактика шкільної дезадаптації. Дидактогенія як різновид шкільного неврозу. Напрямки та методи профілактики дидактогенії.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 2; 4; 8; 12; 18; 19.</i></p> <p><i>Додаткова: 2; 8; 9; 15; 29.</i></p>	14	2
2.3	<p>Тема 6. Психологічна профілактика шкідливих звичок</p> <p>Сучасний стан проблеми поширення шкідливих звичок серед дітей та молоді. Психологічний аналіз чинників формування шкідливих звичок. Моделі психопрофілактики шкідливих звичок. Вікові особливості психологічної профілактики шкідливих звичок. Напрямки та форми профілактики шкідливих звичок серед дітей і молоді.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основна: 2; 5; 6; 19; 29; 30.</i></p> <p><i>Додаткова: 29; 30.</i></p>	14	2

2.4	<p>Тема 7. Психологічна профілактика девіантної поведінки Визначення поняття девіантної поведінки та причини її формування. Психологічні прояви девіантної поведінки. Психологічна класифікація девіантної поведінки. Принципи психологічної профілактики девіантної поведінки. Рівні та умови психопрофілактики девіантної поведінки. Форми і методи психологічної профілактики девіантної поведінки <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> Основна: 9; 11; 14; 30. Додаткова: 4; 29; 33.</p>	15	2
2.5	<p>Тема 8. Психологічна профілактика суїцидальної поведінки Сучасний стан проблеми суїциду та його психопрофілактики. Визначення поняття суїцидальної поведінки. Мотиви та причини суїцидальної поведінки. Види суїциду. Суїцидальна превенція. Аналіз видів профілактики суїцидальної поведінки. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> Основна: 10; 14; 17; 31. Додаткова: 4; 8; 19; 24; 27.</p>	15	2
2.6	<p>Тема 9. Психопрофілактика нервово-психічних порушень Загальна характеристика доклінічних нервово-психічних порушень. Психогенії: визначення, форми, причини виникнення. Основні напрямки профілактики нервово-психічних порушень. Психологічні заходи запобігання нервово-психічних порушень. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> Основна: 2; 4; 6; 11; 12; 17. Додаткова: 1; 3; 8; 19; 25; 29.</p>	16	2
	<p>Тема 10. Психологічна профілактика професійного вигорання Визначення та причини професійного вигорання. Складові та симптоми професійного вигорання. Основні напрямки профілактики професійного вигорання. Заходи профілактики професійного вигорання. Методи психопрофілактики професійного вигорання. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> Основна: 2; 4; 6; 9; 25; 17. Додаткова: 1; 3; 6; 12; 32.</p>		

4.2. Плани практичних занять

Змістовий модуль I. Основи психологічної профілактики

Практичне заняття 1 (до теми 1, 2). Загальні положення психологічної профілактики (2 год.)

1. Визначення поняття та рівні психологічної профілактики.
2. Аналіз загальних цілей і завдань психологічної профілактики.
3. Характеристика рівнів психологічної профілактики
4. Принципи психопрофілактичної роботи.
5. Форми та методи психологічної профілактики.
6. Етичні та нормативні вимоги до організації і проведення психопрофілактичної роботи.

Рекомендовані інформаційні джерела

основні: 9; 13; 23; 25; 27;

додаткові: 1; 10; 14; 22; 29.

Практичне заняття 2 (до теми 3). Психопрофілактика в структурі діяльності психологічної служби (2 год)

1. Аналіз сучасного стану психопрофілактичної роботи вітчизняної психологічної служби.
2. Характеристика видів та форм психопрофілактичної роботи психологічної служби.
3. Завдання і напрямки психопрофілактичної роботи психологічної служби.

Рекомендовані інформаційні джерела

- *основні: 22; 25;*
- *додаткові: 1; 3; 14; 21.*

Практичне заняття 3 (до теми 4). Психологічна профілактика у закладах системи освіти (2 год.)

1. Особливості психопрофілактичної роботи у дошкільних навчально-виховних закладах.
2. Характеристика змісту і завдань психопрофілактичної роботи шкільного психолога.
3. Форми та методи психологічної профілактики у школі.
4. Організація та проведення комплексних психолого-педагогічних профілактичних заходів.
5. Специфічні особливості психопрофілактичної роботи у вищих закладах освіти

Рекомендовані інформаційні джерела

- основні: 4; 5; 8; 13; 23;
- додаткові: 2; 15; 29.

Змістовий модуль II. Напрямки профілактичної роботи у практичній психології

Практичне заняття 4 (до теми 5). Психологічна профілактика педагогічної занедбаності, шкільної дезадаптації та дидактогенії (2 год.)

1. Причини та ознаки педагогічної занедбаності.
2. Принципи і методи профілактики педагогічної занедбаності.
3. Характеристика причин та рівнів прояву шкільної дезадаптації.
4. Психологічні основи профілактики шкільної дезадаптації.
5. Визначення, причини та симптоми дидактогенії як різновиду шкільного неврозу.
6. Психологічна профілактика дидактогенії.

Рекомендовані інформаційні джерела

- основні: 2; 4; 8; 12; 18; 19;
- додаткові: 2; 8; 9; 15; 29.

Практичне заняття 5 (до теми 6). Психопрофілактика шкідливих звичок (2 год.)

1. Аналіз сучасного стану проблеми поширення шкідливих звичок серед дітей та молоді.
2. Психологічна характеристика чинників формування шкідливих звичок.
3. Моделі психопрофілактики шкідливих звичок.
4. Напрямки та форми профілактики шкідливих звичок серед дітей і молоді.
5. Умови та критерії ефективності психологічної профілактики шкідливих звичок.

Рекомендовані інформаційні джерела

- основні: 2; 5; 6; 19; 29; 30;
- додаткові: 29; 30.

Практичне заняття 6 (до теми 8, 9). Психопрофілактика нервово-психічних порушень та суїцидальної поведінки (2 год.)

1. Визначення поняття та загальна характеристика клінічних і доклінічних нервово-психічних порушень.
2. Психогенії: визначення, форми, причини виникнення.
3. Напрямки та рівні профілактики нервово-психічних порушень.

4. Психологічні заходи запобігання нервово-психічних порушень.
5. Психологічна профілактика депресивних розладів.
6. Суїцидальна поведінка: визначення поняття, мотиви та причини.
7. Суїцидальна превенція: завдання, види, форми.

Рекомендовані інформаційні джерела

- основні: 9; 11; 12; 14; 17; 30; 31; 6; 11; 12; 17;
- додаткові: 4; 8; 19; 24; 25; 27; 29.

Практичне заняття 7 (до теми 10). Психологічна профілактика професійного вигорання (2 год.)

1. Професійне вигорання: причини виникнення, складові та симптоми прояву.
2. Моніторинг та діагностика професійного вигорання.
3. Характеристика напрямків профілактики професійного вигорання.
4. Підготовка та організація заходів з профілактики професійного вигорання.
5. Характеристика методів психопрофілактики професійного вигорання.

Рекомендовані інформаційні джерела

- основні: 2; 4; 6; 9; 25; 17;
- додаткові: 1; 3; 6; 12; 32.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Проблеми та сучасний стан психологічної профілактики у нашій країні.	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
2.	Контроль та критерії ефективності психопрофілактичної роботи.	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
3	Типологія психопрофілактичних заходів.	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
4.	Специфічні особливості планування та організації психопрофілактичних заходів	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)
5.	Планування комплексних медикопсихологічних та соціальнопсихологічних профілактичних заходів.	Доповідь на пр..з. 1 (модуль 1)

6.	Сутність психологічної профілактики.	Доповідь на пр..з. 2 (модуль 1)
7.	Участь волонтерів у психопрофілактичних заходах ПС.	Доповідь на пр..з. 2 (модуль 1)
8.	Роль засобів масової інформації в реалізації завдань психологічної профілактики ПС.	Доповідь на пр..з. 2(модуль 1)
9.	Значення психопрофілактичної роботи ПС у розв'язанні проблем сучасного суспільства.	Доповідь на пр..з. 2(модуль 1)
10.	Організація та проведення комплексних психолого-педагогічних профілактичних заходів.	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
11.	Особливості психопрофілактичної роботи з дітьми різних вікових категорій.	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
12.	Якими принципами повинен керуватись психолог закладу освіти при організації психопрофілактичних заходів?	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
13.	Особливості планування психопрофілактичної роботи психолога освітнього закладу.	Доповідь на пр..з. 3(модуль 1)
14.	Форми та вікові особливості прояву педагогічної занедбаності.	Доповідь на пр..з. 4(модуль 2)
15.	Механізми та форми шкільної дезадаптації.	Доповідь на пр..з. 4(модуль 2)
16.	Роль сім'ї у профілактиці педагогічної занедбаності.	Доповідь на пр..з. 4(модуль 2)
17.	Особистісні властивості школярів, які становлять групу ризику щодо виникнення дидактогенії.	Доповідь на пр..з. 4(модуль 2)
18.	Вікові особливості психологічної профілактики шкідливих звичок.	Доповідь на пр..з. 5(модуль 2)
19.	Принципи антинаркотичного виховання дітей і підлітків.	Доповідь на пр..з. 5(модуль 2)
20.	Роль засобів масової інформації у профілактиці шкідливих звичок.	Доповідь на пр..з. 5(модуль 2)
21.	Умови та критерії ефективності психологічної профілактики шкідливих звичок.	Доповідь на пр..з. 5(модуль 2)

22.	Методи психологічної діагностики суїцидального ризику.	Доповідь на пр..з. 6(модуль 2)
23.	Зовнішні ознаки суїцидального ризику.	Доповідь на пр..з. 6(модуль 2)
24.	Особливості надання невідкладної психологічної допомоги особам групи суїцидального ризику.	Доповідь на пр..з. 6(модуль 2)
25.	Особливості профілактики неврозів у людей (дітей, школярів, дорослих) з різним типом ВНД.	Доповідь на пр..з. 6(модуль 2)
26.	Вікові особливості профілактики нервово-психічних порушень.	Доповідь на пр..з. 6(модуль 2)
27.	Принципи, рівні та методи профілактики депресивних розладів.	Доповідь на пр..з. 6(модуль 2)
28.	Сучасний стан проблеми поширеності та профілактики нервово-психічних порушень.	Доповідь на пр..з. 6(модуль 2)
29.	Індивідуально-психологічні особливості людей схильних до професійного вигорання.	Доповідь на пр..з. 7(модуль 2)
30.	Фази професійного вигорання.	Доповідь на пр..з. 7(модуль 2)
31.	Роль здорового способу життя у профілактиці професійного вигорання.	Доповідь на пр..з. 7(модуль 2)
32.	Особистісний підхід до профілактики професійного вигорання.	Доповідь на пр..з. 7(модуль 2)

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Доповіді, презентації студентів на практичних заняттях, виконання ІНДЗ, двох МКР.

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників.

Завдання до контрольної роботи (тестові завдання).

Модульна контрольна робота № 1

1. Одна з різновидів психологічної допомоги, спрямована на попередження психічних захворювань, реабілітацію психічно хворих людей, а також на збереження, поліпшення і зміцнення психічного здоров'я:

- а) психогігієна;
- б) психопрофілактика;**
- в) психологічне консультування;
- г) реабілітація.

2. До критеріїв психічного здоров'я не відносяться:

- а) усвідомлення і відчуття безперервності, постійності та ідентичності свого фізичного і психічного «Я»;
- б) почуття сталості та ідентичності переживань в однотипних ситуаціях;
- в) рівень фізичної працездатності організму людини;**
- г) критичність до себе і своєї власної психічної продукції (Діяльності) і її результатами.

3. Рівень психічного здоров'я, що характеризується стійкістю до стресових впливів, активним ставленням до дійсності:

- а) адаптивний;
- б) дезадаптивний;
- в) креативний**

4. До факторів ризику порушення психічного здоров'я дитини відносяться:

- а) дефіцит спілкування;
- б) соматичне ослаблення;
- в) формальне спілкування;**
- г) неповна сім'я

5. Діагностика і виявлення психічних змін і захворювань на самій ранній стадії розвитку, а також комплекс заходів, що сприяє одужанню - відноситься до наступного виду психопрофілактики:

- а) первинна;
- б) вторинна;
- в) третинна

6. Первинна профілактика девіантної поведінки в дитячому віці спрямована на:

- а. ліквідацію несприятливих чинників (соціальних та біологічних), що впливають на формування девіантних форм поведінки, підвищення стійкості до цих чинників**
- б. виявлення осіб із нервово-психічними порушеннями
- в. жодне не підходить

г. лікування захворювань, що супроводжуються порушенням поведінки

7. Первинна профілактика включає основні напрями:

- а. удосконалення соціального життя людей
- б. усунення негативних соціальних чинників
- в. виховання соціально позитивно орієнтованої особистості
- г. **усе перелічене вірно**

8. Методи і форми профілактики девіантної поведінки можуть бути:

- а. економічними
- б. культурно-виховними
- в. організаційно-управлінськими
- г. ідеологічними
- д. правовими
- е. **усе перелічене вірно**

9. Соціальні чинники, що впливають на девіантну поведінку:

- а. дисгармонійна сім'я
- б. асоціальна неформальна група
- в. терпимість суспільства до деяких антигромадських та аморальних форм поведінки
- г. **усе перелічене вірно**

10. Основні аспекти впливу мікросередовища на формування девіантної поведінки:

- а. онтогенетичний
- б. психофізіологічний
- в. **внутрішньосімейні відносини і тип виховання**
- г. психолого-педагогічний

11. Вторинна профілактика девіантної поведінки має такі основні напрями:

- а. медичну корекцію виявлених захворювань, ускладнених порушеннями поведінки
- б. **усе перелічене вірно**
- в. раннє й активне виявлення осіб із нервово-психічними порушеннями
- г. визначення чинників ризику і виділення груп <профілактичного обліку>

12. Завданнями профілактики є:

- a. запобігання розвиткові захворювання раннім діагностуванням та лікуванням
- б. запобігання дії на організм хвороботворної причини
- в. **усе перелічене вірно**
- г. запобігання рецидивам хвороби і переходу у хронічну форму

13. Під первинною психічною профілактикою заведено розуміти:

- a. вивчення можливостей запобігання психогенним та психосоматичним хворобам
- б. **усе перелічене вірно**
- в. систему заходів, спрямованих на вивчення психічних впливів на людину
- г. вивчення властивостей психіки людини

14. Заходи, що їх відносять до психічної профілактики, спрямовано на:

- a. боротьбу з ранніми інфекціями, що можуть спричинити затримку психічного розвитку, асинхронію розвитку
- б. підвищення стійкості психіки до шкідливих впливів
- в. **усе перелічене вірно**
- г. правильне виховання дитини

15. Під вторинною профілактикою заведено розуміти:

- a. жоден не підходить
- б. правильне виховання дитини
- в. систему заходів, спрямованих на підвищення стійкості психіки людини до шкідливих впливів
- г. **систему заходів, спрямованих на запобігання небезпечному для життя або несприятливому перебігу захворювання, що вже розпочалося**

16. Вторинна профілактика включає:

- a. ранній початок лікування
- б. прогноз та запобігання небезпечним для життя хворого станам
- в. ранню діагностику захворювання
- г. досягнення найповнішої ремісії
- д. **усе перелічене вірно**

17. Третинна профілактика спрямована на запобігання розвитку інвалідності при хронічних захворюваннях завдяки:

- a. використанню методів лікувальної та педагогічної корекції

- б. систематичному поетапному використанню заходів реадaptaції
- в. **усе перелічене вірно**
- г. вірному застосуванню лікарських та інших засобів

5.2. **Форми і методи підсумкового контролю**

Форма підсумкового контролю – екзамен

Питання до екзамену

1. Визначення поняття та специфічні особливості психологічної профілактики.
2. Загальні цілі та завдання психологічної профілактики.
3. Принципи психопрофілактики.
4. Характеристика рівнів психологічної профілактики.
5. Етичні та нормативні вимоги до організації і проведення психопрофілактичної роботи
6. Предмет, суб'єкти та об'єкти психопрофілактичної роботи.
7. Форми та методи психологічної профілактики.
8. Планування та організація психопрофілактичних заходів.
9. Моделі психопрофілактичних програм.
10. Документування психопрофілактичної роботи психолога
11. Напрямки та завдання психопрофілактичної роботи психологічної служби.
12. Види та форми психопрофілактичної роботи психологічної служби.
13. Психопрофілактична робота служби сім'ї та молоді.
14. Профілактична робота служби профорієнтації та працевлаштування населення.
15. Проблеми сучасного стану психопрофілактичної роботи вітчизняної психологічної служби.
16. Організація психопрофілактичної роботи у дошкільних навчально-виховних закладах.
17. Зміст і завдання психопрофілактичної роботи шкільного психолога.
18. Форми та методи психологічної профілактики у школі.
19. Особливості психопрофілактичної роботи у вищих закладах освіти.
20. Визначення поняття та ознаки педагогічної занедбаності.
21. Принципи та методи профілактики педагогічної занедбаності.
22. Визначення, причини та рівні прояву шкільної дезадаптації.
23. Профілактика шкільної дезадаптації.
24. Дидактогенія як різновид шкільного неврозу.
25. Напрямки та методи профілактики дидактогенії.
26. Сучасний стан проблеми поширення шкідливих звичок серед дітей та молоді.
27. Психологічний аналіз чинників формування шкідливих звичок.

28. Моделі психопрофілактики шкідливих звичок.
29. Вікові особливості психологічної профілактики шкідливих звичок.
30. Напрямки та форми профілактики шкідливих звичок серед дітей і молоді.
31. Визначення поняття девіантної поведінки та причини її формування.
32. Психологічні прояви девіантної поведінки.
33. Психологічна класифікація девіантної поведінки.
34. Принципи психологічної профілактики девіантної поведінки.
35. Рівні та умови психопрофілактики девіантної поведінки.
36. Форми і методи психологічної профілактики девіантної поведінки.
37. Сучасний стан проблеми суїциду та його психопрофілактики.
38. Визначення поняття суїцидальної поведінки.
39. Мотиви та причини суїцидальної поведінки.
40. Види суїциду. 5. Суїцидальна превенція.
41. Аналіз видів профілактики суїцидальної поведінки.
42. Загальна характеристика доклінічних нервово-психічних порушень.
43. Психогенії: визначення, форми, причини виникнення.
44. Основні напрямки профілактики нервово-психічних порушень.
45. Психологічні заходи запобігання нервово-психічних порушень.
46. Визначення та причини професійного вигорання.
47. Складові та симптоми професійного вигорання.
48. Основні напрямки профілактики професійного вигорання.
49. Заходи профілактики професійного вигорання.
50. Методи психопрофілактики професійного вигорання.
51. Аналіз проблеми культової психічної залежності особистості.
52. Характеристика та типи деструктивних культур.
53. Прийоми і засоби деструктивного контролю свідомості.
54. Рівні та заходи профілактики культової психічної залежності.
55. Назвіть специфічні особливості психологічної профілактики як окремого виду діяльності практичного психолога.
56. Охарактеризуйте особливості планування психопрофілактичної роботи психолога закладу освіти.
57. Охарактеризуйте форми педагогічної занедбаності.
58. Розкрийте роль засобів масової інформації у профілактиці шкідливих звичок.
59. Охарактеризуйте форми та методи профілактики шкідливих звичок серед учнівської молоді.
60. Розкрийте роль сім'ї у профілактиці шкідливих звичок.
61. Назвіть методи психологічної діагностики суїцидального ризику.
62. Розкрийте психологічний зміст поняття "девіантна поведінка".
63. Охарактеризуйте види суїциду.
64. Принципи психологічної профілактики девіантної поведінки.
65. Назвіть принципи та методи профілактики депресивних розладів
66. Назвіть групи чинників (факторів) нервово-психічних порушень та основні методи їх нейтралізації (послаблення, усунення).

67. Обґрунтуйте необхідність психологічної профілактики професійного вигорання.
68. Назвіть чинники професійного вигорання
69. Визначте роль професійного консультування та профдіагностики як засобу профілактики професійного вигорання.
70. Охарактеризуйте реакції на стрес в умовах роботи.
71. Назвіть потенційні виробничі стресори.
72. Обґрунтуйте індивідуальні розходження в сприйнятливості до стресу.
73. Охарактеризуйте ресурси стійкості до стресу.
74. Назвіть психопрофілактичні принципи поліпшення обстановки на роботі.
75. Назвіть життєві ситуації, що описують як критичні. Типологія критичних ситуацій.
76. Охарактеризуйте поняття «стрес». Ознаки стресової напруги.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60 – 69 б.

Розрахунок максимальної кількості балів, що присвоюються студентам

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього го
----------------	--	---------------------------------	-----------

Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	9	45
Робота на практичному, лабораторному занятті (в тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	5	7	35
Модульна контрольна робота	10	2	20
максимальна кількість балів 100			

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 90 год. Індивідуальна робота: лекції: 4 год, практичні: 5 год. Самостійна робота: 56 год.

	I	II	III	V	XI	XIII	XIV			
Модулі	I модуль				II модуль					
Лекції	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Дати	03.09; 10.09	16.09	23.09	30.09						
Теоретичні розділи	Основи психологічної профілактики				<i>Напрямки профілактичної роботи у практичній психології</i>					
Теми лекцій	Психологічна профілактика як окремий вид діяльності практичного психолога	Методика планування та організації психопрофілактичних заходів	Психологічна профілактика в структурі діяльності психологічної служби	Психологічна профілактика у закладах освіти	Психопрофілактика педагогічної занедбаності, шкільної дезадаптації та дидактогенії	Психологічна профілактика шкідливих звичок	Психологічна профілактика девіантної поведінки	Психологічна профілактика суїцидальної поведінки	Психопрофілактика нервово-психічних порушень	Психологічна профілактика професійного вигорання

	IV	VI	VII		XII	XV		
Модулі	I модуль				II модуль			
Практичні заняття	2	2	2		2	2	2	2
Дати	07.10	14.10	21.10					
Теми	Зміст психопрофілактичної роботи	Психологічна профілактика в структурі діяльності психологічної служби	Психологічна профілактика у закладах освіти		Психопрофілактика педагогічної занедбаності, шкільної дезадаптації та дидактогенії	Психологічна профілактика шкідливих звичок	Психологічна профілактика нервово-психічних порушень та суїцидальної поведінки	Психологічна профілактика професійного вигорання
Семінарські заняття	2	2	2	2				
Дата	28.10	04.11	11.11	18.11				
Теми	Психопрофілі активна робота за кордоном	Планування психопрофілі активних заходів(теми, форми та методи)	Профілактична робота з педагогічними працівниками	Профілактична робота з батьками				
Модулі	I модуль				II модуль			
Самостійна робота	опрацювання теоретичного матеріалу, індивідуальні завдання.				опрацювання теоретичного матеріалу, індивідуальні завдання.			

Поточний контроль	МКР № 1	МКР № 2
Підсумковий контроль	екзамен	

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна література:

1. Абрамова Г.С. Введение в практическую психологию. – Екатеринбург: "Деловая книга", 1995. – 224 с.
2. Бардов В.Г., Сергета І.В. Загальна гігієна та екологія людини. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2002. – С. 164 –185.
3. Бондаренко О.Ф. Психологическая помощь: теория и практика: Учебн. пособие. – К.: Укртехпрес, 1997.– 216 с.
4. Бачериков Н.Е., Воронцов М.П., Добромиль З.И. Психогигиена умственного труда учащейся молодежи. – К.: Здоровье, 1988. – 168 с.
5. Берзінь В.І., Буняк Н.А. Гігієна та психофізіологія дітей дошкільного віку. – Тернопіль, 1994. – 252 с.
6. Берзінь В.І., Гармаш Л.С, Коцур Н.І. Основи психогігієни. Курс лекцій. – Переяслав-Хмельницький. Освіта, 1997.– С. 54 – 70.
7. Возможности практической психологии в образовании / Под ред. П.С.Бурлаковой. – М: УЦ "Перспектива", 1998. – 88 с.
8. Гильбух Ю.З. Учитель и психологическая служба школы. – К., 1993. – 142 с.
9. Демьянов Ю.Т. Основы психопрофилактики и психотерапии: Пособие для студентов психол. ф-тов ун-тов. – СПб: Паритет, 1999. – 244 с.
10. Ефремов В.С. Основы суицидологии / В.С.Ефремов. – СПб.: Изд-во «Диалект», 2004. – 480с.
11. Жмуров В.А. Психопатология / В.А. Жмуров. – М.: Медицинская книга, 2002. – 668 с.
12. Завилянская Л.И. Психотерапия невротоподобных состояний / Л.И. Завилянская. – К.: Здоров'я, 1987. – 128 с.
13. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / Упоряд. В.Г. Панок, І.І. Цушко, А.Г. Обухівська. – К.: Шк. світ, 2008. – 256 с.
14. Змановская Е.В. Девиантология (Психология отклоняющегося поведения): Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2004. - 288 с
15. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю. Навчальний посібник. – К.: Оріяни, 2006. – 528 с.
16. Лакосина Н.Д. Учебное пособие по медицинской психологии / Н.Д. Лакосина, Г.К. Ушаков. – М.: Медицина, – 1976. – 320 с.
17. Лакосина Н.Д. Неврозы, невротические развития личности и психопатии: клиника и лечение / Н.Д.Лакосина, М.М.Трунова. – М.: Медицина, 1994. – 192 с. 92
18. Неврозы / под ред. Б.Д.Карвасарского. – М.: Медицина, 1990. – 576с.
19. Овчарова Р.В. Справочная книга школьного психолога. – М.: Просвещение, 1996. – 352 с.

20. Организация работы психолога школы-интерната: Методические рекомендации / Под ред. С.И.Яковенко. – К.: РУМК Миннаробраз. УССР, 1991. – 112 с.
21. Осипова А.А. Общая психокоррекция. – М.: ТЦ "Сфера", 2000. – 512 с.
22. Основи практичної психології / В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелєва та ін. – К.: Либідь, 1999. – 536 с.
23. Практична психологія в системі освіти: Питання організації та методики / За ред. В.Г.Панка. – К.: Либідь, 1995. – 204 с.
24. Практическая психология образования / Под ред. И.В.Дубровиной. – М.: ТЦ "Сфера", 2000. – 528 с.
25. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. Навч. Посібник / Заг. редакція М.С. Корольчука. – К.: Фірма «ІНКОС», 2002. – 269 с.
26. Психокоррекционная и развивающая работа с детьми / Под ред. И.В.Дубровиной. – М.: Издательский центр "Академия", 1998. – 160 с.
27. Психолог дошкільного закладу. Інструктивно-методичний лист на допомогу психологам та завідуючим дошкільних закладів / за ред. О.В.Проскури. – К.: ІЗМН, 1997. – 56 с.
28. Рубін О.А., Белей М.Д., Юрченко З.В., Савчинська Л.О. Практична робота психологів в школі. – Івано-Франківськ, 1994. – 96 с.
29. Рудакова И.А и др. Девиантное поведение. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2005. – 156 с.
30. Семаго Н.Я., Семаго ММ. Проблемные дети: Основы диагностической и коррекционной работы психолога. – М: АРКТИ, 2000. – 208 с.
31. Сулицький В.В. Психологія суїцидальної поведінки /В.В. Сулицький. – К.: «МП Леся», 2001. – 316 с.
32. Хассен С. Освобождение от психологического насилия. – СПб.: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2002. – 400 с.
33. Худик В.А. Диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.93

Додаткова література:

34. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. – М.: Наука, 1977. – 380с.
35. Антропова М. В. Работоспособность учащихся и ее динамика в процессе учебной и трудовой деятельности. – М.: Просвещение, 1968. – 251 с.
36. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях// Психологический журнал. – 1994. – №1. – С.
37. Бондарчук О. І. Психологія девіантної поведінки: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2006. — 88 с.
38. Буюва Л.П. Человек: Деятельность и общение. – М.: Мысль, 1978. – 325 с.
39. Верко С.С. Психолог в організації: «за» і «проти» //Актуальні проблеми психології: Соціальна психологія. Психологія управління.

Організаційна психологія. – Т. 1. – Ч. 6. – К.: Інститут психології ім. Г.С.Костюка, 2002. – С. 207–211.

40. Гайшут О.Г. Тренінг інтелекту школяра: Учись мислити, думати, міркувати. Кам'янець-Подільський.: Абетка, 2004. – 308 с.

41. Гурьева В.А. Психогенные расстройства у детей и подростков. – М.: Крон-Пресс, 1996. – 206с.

42. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения. – М.: Просвещение, 1987. – 207с.

43. Дьяченко М.И. Психологический словарь-справочник / М.И. Дьяченко, Л.А.Кандыбович. – Минск: Харвест; М.: АСТ, 2001. – 576 с.

44. Зимбардо Ф. Социальное влияние. СПб: Питер, 2000. – 400 с.

45. Климов Е.А. Введение в психологию труда.– М.: Изд-во МГУ, 1988. – С. 175– 186.

46. Кон И.С. В поисках себя: Личность и ее самосознание. –М.: Политиздат, 1987. – 366 с.

47. Коротка інформація щодо діяльності системи центрів соціальних служб для молоді // Практична психологія і соціальна робота. – 1999. – № 7. – С. 43– 46.

48. Кулагина И.Ю. Личность школьника от задержки психологического развития до одаренности. Учебное пособие для студентов и преподавателей. – М.: ТЦ «Сфера», 1999. – 192 с.

49. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.

50. Марінушкіна О.Є. та ін. Корекційні програми на допомогу практичному психологу ДНЗ. – Харків: Вид. група «Основа», 2008. – 204 с.

51. Мей Р. Искусство психологического консультирования. –М.: КЛАСС, 1994. – 144 с. 94

52. Мясичев В.Н. Личность и неврозн. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. – 224с.

53. Немов Р.С. Основы психологического консультирования. – М.: Владос, 1999.– 528 с.

54. Панок В.Г. Концепція національної соціально-психологічної служби // Педагогіка і психологія. – 1994. – №2. – О 3-10.

55. Панок В.Г. Українська практична психологія: визначення, структура і завдання // Практична психологія і соціальна робота. – 1997. – № 10. – О 3-7; 1998.–№1.– О 5-8.

56. Психотерапия детей и подростков / Под ред. Х.Ремшмидта: Пер. с нем. – М.: Мир, 2000. – 656 с.

57. Подкорытов В.С. Депрессии. Современная терапия: руководство для врачей / В.С. Подкорытов, Ю.Ю. Чайка. – Харьков: Торнадо, 2003. – 352 с.

58. Психиатрия, психосоматика, психотерапия. Серия: Гуманистическая психиатрия / [ред.- сост.: К.П.Кискер, Г.Фрайбергер, Г.К.Розе, Э.Вульф]; пер. с нем. И.Я.Сапржниковой, Э.Л.Гушанского. – М.: Алетея, 1999. – 504.

59. Психология: Популярный словарь / [сост. А.Д. Андреева, Т.В. Вохмянина и др.; под. ред. И.В. Дубровиной]. – М.: ИЦ «Академия»; ИЦ «Кафедра», 1998. – 96 с.

60. Психологія суїциду / за ред. В.П. Москальця. – Київ: Академвидав, 2004. – 286 с.
61. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога в образовании: учебн. пособие / Е.И.Рогов. – М.: ВЛАДОС, 1996. – 529 с.
62. Руководство практического психолога: психическое здоровье детей и подростков в контексте психологической службы / под ред. И.В.Дубровиной. – М.: ИЦ «Академия», 1995. – 170 с.
63. Руководство практического психолога: Психологические программы развития личности в подростковом и старшем школьном возрасте / под ред. И.В.Дубровиной. – М.: ИЦ «Академия», 1995. – 123 с.
64. Сидоренко І.С. Актуальні напрямки роботи психолога в організаціях малого бізнесу // Актуальні проблеми психології. Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – Т. 1. – Ч. 6. – К., 2002, С. 211–213.
65. Скоков СІ. Психологічна служба в установах кримінальновиконавчої системи України //Практична психологія і соціальна робота.– 2002. – № 6. – С. 54–58.
66. Хагуров Т.А. Введение в современную девиантологию /учебное пособие/- Ростов-на-Дону, 2003. 343с